

**Het Mondriaan
Kwartet
1982-2007**

**Vijfentwintig jaar
in beeld**

Mondriaan Kwartet 1982-2007

De gebroeders Jan Erik (eerste viool) en Eduard van Regteren Altena (cello) halen herinneringen op aan vijftwintig jaar Mondriaan Kwartet. De vroegste geschiedenis is soms al aan het vervagen.

Jan Erik: 'De dirigent Leopold Stokovski wist zelfs helemaal niets van zijn verleden, hij dacht aan de toekomst. We nemen nu aan dat we met onze collega Edwin Blankenstijn in 1982 serieus aan het Mondriaan Kwartet zijn begonnen. Eduard en ik speelden al vanaf 1975 in een andere samenstelling. Maar dat noemen we achteraf studie. In 1982 begonnen we professioneel met Edwin en met altiste Prunella Pacey. Het vorige kwartet was 'geklapt' na een concours in Portsmouth. We hadden keihard gewerkt, maar we wonnen niet.'

Eduard: 'Toen vroeg het Nederlands Eurythmie Ensemble, of we een aantal concerten met hen wilden doen, een tournee naar Duitsland, Noorwegen, Zweden en Finland. Met Edwin en Prunella speelden we de 'Sechs Bagatellen'

van Webern, een goede uitgangspositie voor een kwartet dat 20ste eeuwse muziek speelt. Dat was de les van dat concours in Portsmouth, waarin we Mozart en Beethoven moesten spelen.'

Jan Erik: 'Iedereen vraagt altijd: 'Waarom heten jullie het Mondriaan Kwartet?' Dan zeggen we: Mondriaans ontwikkeling is te vergelijken met die van Webern, die zich van de romantiek transformeert tot de nieuwe kunst.'

Eduard: 'Voor 1982 deden we mee met het Pijper Concours in Rotterdam, waar we een van de prijswinnaars waren. Ook speelden we muziek van Guus Janssen en van Maarten Altena, 'Het tochtig vierkant', waarin we om de beurt met een lapje in een primaire kleur een windbeweging maakten. Het eerste concert met het Mondriaan Kwartet was een huisconcert in Bilthoven in 1982. Maar het eerste openbare concert, dat weten we niet meer precies.'

Jan Erik: 'Dat vele spelen op zo'n tournee met het Eurythmie Ensemble was nuttig, net als later de drie tournees met de dansgroep van Anne Teresa de Keersmaeker, tot in Japan: Bartók, Schnittke, Beethoven – de 'Grosse Fuge'. We deden veel ballet: het Nationale Ballet, Nederlands

Danstheater, Scapino, Introdans. Maar we moeten niet doen of we een begeleidingskwartet zijn.'

Eduard: 'Edwin Blankenstijn speelt in het Radio Filharmonisch Orkest, maar onze tournees waren altijd mogelijk. Prunella had geen vaste baan. Jan Erik zit bij het Asko Ensemble, ik heb losse dingen en organiseer dit kwartet.'

Jan Erik: 'Vervangen bij een kwartet kan eigenlijk niet en in een kwart eeuw hebben we ook maar één personele wisseling gehad. Prunella kreeg een kind en wilde niet intensief doorgaan. Annette Bergman viel zeventien jaar geleden in en is gebleven. Daarnaast zit ze in het Combattimento Consort Amsterdam. Het is erg verfrissend dat ze naast die eigentijdse ook barokmuziek speelt. Ze is een stabiele factor. Mooie zin, hè?'

Eduard: 'Ik heb het altijd heel interessant gevonden, dat we naast onze eigen concerten zoveel samenwerken met andere groepen. Dit is specifiek voor het Mondriaan Kwartet. Zoals in 'Kwartetten' van Elmer Schönberger bij Toneelgroep Amsterdam. En zoals nu al honderd keer in ongeveer alle landen ter wereld met Heiner Goebbels in de prachtvoorstelling 'Eraritjaritjaka' – de hang naar het

verlorene. Dat is een supervorm van hoe muziektheater moet zijn. Heiner Goebbels, componist en regisseur, vond ons via internet, omdat we zoveel moderne muziek spelen en bestaan uit drie mannen en een vrouw. Deze formatie komt voor in een van de teksten van Elias Canetti, waar de voorstelling op gebaseerd is.'

Jan Erik: 'De Ijsbreker was een denktank, Louis Andriesen was daar elke avond. Er was een bloeiend beleid voor opdrachten, zoals aan Alvin Lucier. En we speelden Italiaanse futuristen met vooroorlogse 'Intonarumori' (Gerausmachines), bestuurd door Paul Koek, Johan Faber en Han Bennink, eveneens samen met ons in een stuk van Misha Mengelberg.'

Eduard: 'Alvin Lucier, dat was een bandje met een sinus-toon van een bepaalde noot naar een andere. Die deed daar drie kwartier over en dan moesten wij daartegen wringen. Het was super spannend en werd live op de radio uitgezonden.'

Jan Erik: 'Grenzen hebben we eigenlijk niet.'

Eduard: 'De 'Grosse Fuge' van Beethoven is zó modern, dat die weer past in ons plaatje. Net zoals de 'Fantasias'

van Purcell zo mooi combineren met 'Streepjes' van Guus Janssen.'

Jan Erik: 'Naast al die multi-projecten moet je als kwartet bij elkaar blijven. En dan is het opvallend dat ieder kwartetlid zijn eigen inbreng heeft. Ook in een kleine groep heb je altijd verschillen van inzicht, maar er komt wel een mooi resultaat uit. We hebben nooit problematische discussies over repertoire.'

Eduard: 'Nieuwe muziek is veel geaccepteerder geworden, bij programmeurs en publiek, al blijft marketing moeilijk. Bij O42 in Nijmegen zaten we regelmatig voor twaalf mensen te spelen, zoals muziek van John Zorn. Maar die mensen zijn wèl erg geïnteresseerd.'

Jan Erik: 'Een kwartet van Webern is kleinschalig, dat moet je ook niet in een grote zaal willen spelen.'

Eduard: 'We hebben ruim honderd opdrachten voor nieuwe stukken gegeven. De ultieme opdracht was in 1994, toen er een Mondriaantentoonstelling was in het Haags Gemeentemuseum. We mochten meewerken aan de opening en we wilden een prestigieus stuk in première brengen. Pierre Boulez had geen tijd, maar Iannis Xenakis wilde wel.

Het kostte veel geld, dat betaald moest worden door een fonds, maar die mogen meestal geen buitenlanders betalen. Uiteindelijk heeft de Eduard van Beinum Stichting het gedaan. Tevoren was ERGMA al op cd gezet, zodat het bij de opening van de tentoonstelling kon worden uitgedeeld. De koningin was er bij. Dat mag ik wel vertellen, hè, want dat is een mooi verhaal.'

Jan Erik: 'Ja.'

Eduard: 'Het is ongelooflijk hoe ze dan in het Frans met Xenakis kon praten, heel professioneel. En tegen ons zei ze: 'Wat een afschuwelijk stuk!' Daar had ze wel gelijk in. Ik zei: 'U moet het zien als een stuk graniet.' De koningin: 'Gepolijst of ongepolijst?' Het is een stuk, waaraan een architectonische structuur ten grondslag ligt. De partituur lijkt op en schilderij van Piet Mondriaan.'

Jan Erik: 'Dat krijg je als je een opdracht geeft, al weet je bij Xenakis ongeveer wat je kunt verwachten. Wij vonden dat passen bij onze naam Mondriaan: de grenzen opzoeken. De muziek van Xenakis was ongenaakbaar. Héél hoog, het kwartet werd enorm op de proef gesteld, ook psychologisch. Of het een goed stuk is, gaan we later

zeggen.' Eduard: 'Er is een kleine groep die het fantasfisch vindt. En er is een grote schare die het een ramp vindt. Xenakis' vorige basklarinetstuk voor het Asko was juist erg mild. Dus het had ook heel anders kunnen uitpakken. Op de televisie zei hij op elke vraag van Han Reiziger: 'Why not?'

Jan Erik: 'De andere opdrachten. 'Streepjes' – ik had met Guus stukken voor viool en piano van Cage gespeeld, dus hadden we een band. Zo ging het ook met Diderik Wagenaar en Paul Termos.'

Eduard: 'Je kunt zeggen dat we met alle Nederlandse componisten die ons aanspraken hebben geprobeerd stukken te krijgen.

Chiel Meijering is iemand met een geweldige energie. Hij componeert veel en snel. We speelden van hem de Girlsssss Collection. Poppy nummers die aansluiten bij de muziek van de Beach Boys en Van Dyke Parks. De première vond plaats in 2002 in de kleine zaal van het Concertgebouw onder toezien oog van burgemeester Job Cohen. Meijering: 'met deze stukken ben ik geworden die ik ben als componist'. John Paul Jones, de bassist van

Led Zeppelin, schreef 'Maastricht Time' voor ons, toen het verdrag van Maastricht werd getekend. Dat vond hij wat voor ons.'

Eduard: 'We schrijven in onze beleidsplannen altijd dat we in elk programma drie dingen willen. Tophits, zoals de kwartetten van Bartók en Ravel. Onterecht onbekend repertoire, zoals Mossolov en Lobanov. En dat vullen we aan met opdrachtstukken. Want een programma met alleen premières vinden we voor het publiek en voor onszelf te moeilijk.'

Jan Erik: 'De toekomst. We hebben nog nooit Elliott Carter gespeeld. Guus Janssen schrijft een Boogie Woogie voor een Mondriaan-programma. Er is zoveel wat we nog niet hebben gespeeld.'

Eduard: 'Ik wil ook een nieuw programma met het Nederlands Danstheater. Daar weten ze zelf nog niks van.

Jan Erik: 'En gewoon kwartetten spelen, onder elkaar.'

Eduard: 'Wat bedoel je met 'onder elkaar'?'

Jan Erik: 'Met zijn vieren.'

Bij het graf van Elias Canetti, Zürich

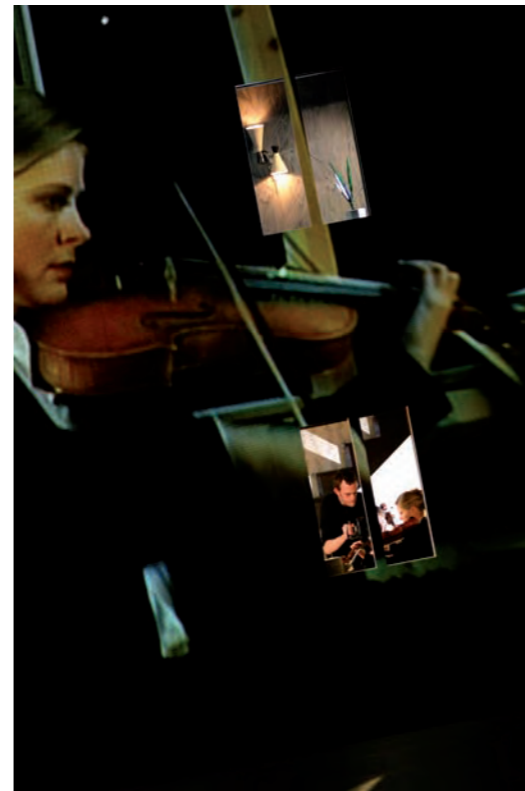
Rechts

Hotel in Kirbymoorside

Met Prunella Pacey

Metro Parijs

Links
Met Allen Ginsberg
in Paradiso

Meer van Genève

Op weg naar Frankfurt

Rechts

'the Shed', kleinste concertzaal
ter wereld in Brawby (Engeland)

Porto

Première in Lausanne
met o.a. Heiner Goebbels

Trevi fontein, Rome

Rechts

Széchenyi badhuis, Budapest

Woonhuis van Maurice Ravel
in Montfort l'Amaury

Links
Belgrado

Rechts
Wenen

Aan de Donau (Budapest)

Rechts

Lac d'Annecy

Van links naar rechts
Eduard van Regteren Altena
Jan Erik van Regteren Altena
Edwin Blankenstijn
Annette Bergman

Links

New York, Lincoln Center

Rechts

Repetitie

Barcelona

Rechts

Stilton, England

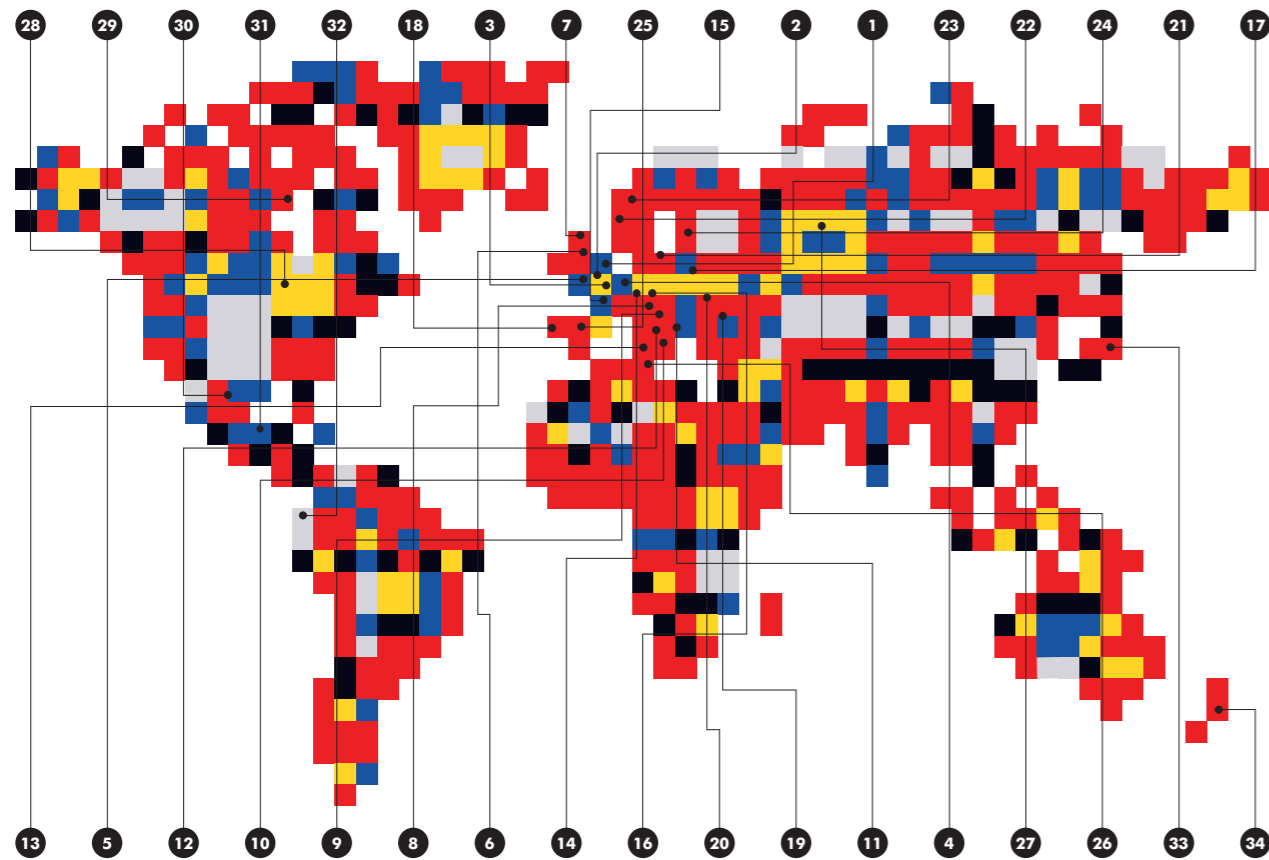
Links
Lausanne

Rechts
Annecy

Met Van Dyke Parks in Brighton

Op tournee

- 1 Nederland**
Amsterdam, Rotterdam, Meppel, Wageningen, Den Helder, Zwolle, Tilburg, Enschede, Arnhem, Emmeloord, Delft, Velp, Thesinge, Den Haag, Utrecht, Eindhoven, Zutphen, Nijmegen, Groningen, Haren Gr., Bergen N.H., Voorburg, Bussum, Leeuwarden, Maastricht, Epe, Apeldoorn, Breda, Amersfoort, Winterswijk, Den Bosch, Middelburg, Zeist, Driebergen, Amstelveen, Alkmaar, Enkhuizen, Ede, Bilthoven, Vlissingen, Veendam, Zwaneburg, Huizen, Hengelo, Haarlem, Leiden, Maarssen, Emmen, Hoorn, Cuijk, Roosendaal, Nieuwkoop, Garnwerd, Hilversum, Overveen, Assen, Wittem, Lelystad, Almere, Zelhem, Weert, Roermond, Venlo, Heerlen, Dordrecht, Heereveen, Vught, Halfweg
- 2 België**
Gent, Brussel, Brugge, Leuven, Lokeren, Galmaarden, Diest, Asse, Gaasbeek, Genk
- 3 Luxemburg**
Luxemburg
- 4 Duitsland**
Berlijn, Heidelberg, Freiburg, Ludwigshaven, Keulen, Wiesbaden, Hannover, Bochum, Dortmund, Wanne Eickel, Essen, Duisburg, Aschau
- 5 Engeland**
Londen, Bath, Southampton, Exeter, Huddersfield, Nottingham, Brawby, Leeds, Brighton
- 6 Schotland**
Glasgow, Edinburgh
- 7 Ierland**
Kilkenny
- 8 Tjechië**
Praag
- 9 Kroatië**
Zagreb
- 10 Albanië**
Tirana
- 11 Servië en Montenegro**
Belgrado
- 12 Kosovo**
Prishtina
- 13 Italië**
Rome, Varese, Turijn
- 14 Zwitserland**
Fribourg, Willisau, Lausanne, Zürich
- 15 Frankrijk**
Parijs, Rouen, Cannes, Strassburg, Douai, Grenoble, Caen, Toulouse, Thionville, Lille, Lyon, Mulhouse, Annecy, Chambery, Marseille
- 16 Oostenrijk**
Wenen
- 17 Polen**
Warchau
- 18 Portugal**
Porto
- 19 Bulgarije**
Sofia
- 20 Hongarije**
Budapest
- 21 Denemarken**
Kopenhagen
- 22 Noorwegen**
Bodo, Trondheim, Oslo
- 23 Zweden**
Stockholm, Järna, Södertälje
- 24 Finland**
Helsinki, Tampere, Siuntio/Sjundeå
- 25 Spanje**
Madrid, Barcelona, Salamanca, Segovia
- 26 Turkije**
Istanbul
- 27 Rusland**
Moskou
- 28 Amerika**
New York, Middletown CT, Providence RI, Washington DC, Boston, Houston
- 29 Canada**
Guelph, Kitchener/Waterloo, Winnipeg, Quebec, Montreal
- 30 Mexico**
Guanojuato
- 31 Costa Rica**
San José
- 32 Colombia**
Bogota
- 33 Japan**
Yokohama
- 34 Nieuw Zeeland**
Wellington

Colofon

Foto's (in volgorde)

1, 2, 8, 11, 24: Krzysztof Bieliński

3,14, 23, 28: Bruno Deville

6: Robert Schlingemann

10: Frans Schellekens

29, 39: Fabio Gagetta

30: Eddy Posthuma de Boer

37: Wout Jan Balhuizen

21, 31: Cor Sebel

23, 38: Nicolas Bridel

overig foto's:

Annette Bergman, Edwin Blankenstijn
en Eduard van Regteren Altena

Grafisch ontwerp:

Studio Ron van Roon

Drukker:

Grafisch Servicebureau Ruparo

Pré Master CD: Dick Lucas

Persing CD: Mediatrack

Veel dank aan:

Jan Erik van Regteren Altena

Edwin Blankenstijn

Annette Bergman

Eduard van Regteren Altena

Martine Mees

Heleen Verhage

RVU educatieve omroep

de Bezige Bij

ThuisKopie Fonds

Amsterdams Fonds voor de Kunst

Ministerie van OC en W

Fonds voor de scheppende toonkunst

Programma's en speellijsten van het
Mondriaan Kwartet zijn te vinden op
de website: www.mondriaan4tet.nl
info@mondriaan4tet.nl